

PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU OEDOLION A CHYMUNEDOL

DYDD MERCHER, 8 RHAGFYR 2021

Yn Cynghorydd Jenkins(Cadeirydd)

bressenol:

Cynghorwyr Ahmed, Carter, Gibson, Lent, Lister, Mackie a/ac McGarry

37 : YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Hill-John. Dywedodd y Cynghorydd Carter a'r Cynghorydd Mackie y byddent yn ymuno â'r cyfarfod yn hwyr.

38 : DATGAN BUDDIANNAU

Dim wedi'u derbyn.

39 : COFNODION

Cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod ar 10 Tachwedd 2021.

40 : STRATEGAETH HENEIDDIO'N DDA

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Susan Elsmore, Yr Aelod Cabinet dros Ofal Cymdeithasol, Iechyd a Lles, y Cynghorydd Lynda Thorne, Yr Aelod Cabinet dros Dai a Chymunedau, Sarah McGill, Cyfarwyddwr Corfforaethol, Pobl a Chymunedau, a Jane Thomas, Cyfarwyddwr Oedolion, Tai a Chymunedau.

Gwahoddodd y Cadeirydd y Cynghorydd Elsmore i wneud datganiad, pan gyflwynodd y cynigion drafft ar gyfer y Strategaeth Heneiddio'n Dda. Yna, rhoddodd swyddogion gyflwyniad i'r Pwyllgor ac ar ôl hynny gwahoddwyd yr aelodau i ofyn cwestiynau a gwneud sylwadau/arsylwadau.

Roedd gan yr Aelodau ddiddordeb mewn clywed sut yr oedd y Strategaeth Heneiddio'n Dda yn ategu strategaethau a pholisïau eraill y Cyngor megis ailgomisiynu gofal cartref a gofal nad yw'n ofal cartref, cynlluniau Lles, y Cynllun Corfforaethol, a Chynlluniau Cyflawni'r Gyfarwyddiaeth. Dywedwyd wrth yr Aelodau fod y Strategaeth Heneiddio'n Dda yn cael ei chyflwyno am y tro cyntaf ac mewn ffordd newydd ac y bydd dros amser yn disodli rhai o strategaethau a chynlluniau eraill y Cyngor. Derbyniwyd ei bod yn bwysig cael Edefyn Aur cyson a chydlynol yn rhedeg drwy bopeth.

Roedd yr Aelodau am wybod a oedd y Fframwaith Sicrhau Ansawdd ar waith eto. Dywedodd swyddogion fod y Fframwaith Ansawdd wedi'i ddatblygu a'i fod wedi'i ehangu i gynnwys gofal wedi'i gomisiynu yn ogystal â gwasanaethau'r Cyngor, a'i fod bellach ar waith.

Gofynnodd yr Aelodau am eglurhad ar faint o bobl a fyddai'n elwa o gael gwasanaethau Teleofal, a faint o fuddiolwyr posibl nad oeddent wedi manteisio ar wasanaethau o'r fath eto. Dywedodd swyddogion fod y gwasanaeth yn canolbwyntio ar bobl dros 75 oed. Ar hyn o bryd mae 71% o ddefnyddwyr Teleofal dros 75 oed, ond mae hynny'n cynrychioli dim ond 18% o'r boblogaeth dros 75 oed. Mae'r

gwasanaeth yn helpu i gael cymorth i bobl sydd wedi cael cwmp, ac yn gallu eu hatal rhag gorfod mynd i'r ysbyty. Mae'r Cyngor newydd ddechrau defnyddio'r gwasanaeth ond byddai'n awyddus i'w hyrwyddo, ac mae ganddo ddiddordeb mewn gweld sut y mae wedi perfformio mewn meysydd eraill ac o bosibl ehangu'r defnydd o'r gwasanaeth i gynnwys gofal lefel isel. Dywedwyd wrth yr Aelodau ymhellach fod y dechnoleg yn cael ei hystyried yn ategu cyswllt dynol ac nad yw'n ei disodli. Gall technoleg wella gofal i'w wneud yn 24/7.

Cyfeiriodd yr Aelodau at drosiant uchel y staff a lefel isel o gymwysterau, a gofynnodd am wybodaeth ynghylch a fu unrhyw welliant dros y 12 mis diwethaf. Dywedwyd wrth yr Aelodau fod y sector gofal yn wynebu heriau sylweddol iawn. Pan oedd trosiant uchel o staff roedd llai o bobl wedi'u cofrestru, oherwydd mae cyfnod penodol o amser cyn i bobl gofrestru. Bu trosiant uchel o staff yn y sector gofal erioed. Mae'r tâl yn isel ac mae pobl yn symud ymlaen i swyddi â chyflogau uwch. Mae'n angenrheidiol dros amser a gyda chymorth Llywodraeth Cymru i wneud gweithio yn y sector gofal yn fwy o broffesiwn a gwneud i bobl deimlo bod ganddynt opsiynau gyrfaal a'u bod yn cael eu gwobrwyo'n rhesymol. Bydd hynny'n arwain at drosiant is a nifer uwch o bobl wedi cofrestru. Ar hyn o bryd mae anawsterau ledled y wlad o ran recriwtio i'r sector.

Gofynnodd yr Aelodau am eglurhad ar sut y byddai'r Strategaeth yn cael ei phwysoli ochr yn ochr â chyfrifoldebau statudol y Cyngor megis y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol, ac a fyddai gwaith partneriaeth o'r fath yn cael ei integreiddio i'r Strategaeth neu'n parhau ar wahân. Dywedwyd wrth yr Aelodau y byddai'r Strategaeth yn cyd-fynd â'r gwaith partneriaeth a bod trafodaethau wedi'u cynnal gyda'r BCA i sicrhau y byddai aliniad o'r fath yn cael ei wneud yn y Strategaeth ddrafft, yn ogystal â thrafodaethau â phartneriaid eraill. Mae'r Aelod Cabinet dros Ofal Cymdeithasol, Iechyd a Lles yn cadeirio Bwrdd Partneriaeth Heneiddio'n Dda y BPRh.

Gofynnodd yr Aelodau am eglurhad ar y cymorth a oedd ar gael i grwpiau cymunedol a gwirfoddolwyr sy'n gofalu am bobl hŷn, ac a oedd yn cwmpasu cymorth ariannol, cymorth moesol neu hyfforddiant. Dywedodd swyddogion fod cymorth i wirfoddolwyr unigol wedi'i ehangu drwy Age Connect a gwasanaethau cynghori'r Cyngor. Mae cymorth ariannol ar gael i grwpiau, er enghraifft grwpiau a oedd yn gweithio gyda phobl ag anawsterau dysgu cyn y pandemig gan fod y Cyngor yn awyddus i'w ailgychwyn. Mae'r Cyngor yn gweithio gyda Chyngor Trydydd Sector Caerdydd (3SC) ar gynllun grant, ac yn cefnogi 3SC mewn prosiect i ddeall pa grwpiau sydd eisoes yn gweithio yn y gymuned gan helpu pobl i osgoi unigedd cymdeithasol. Byddai'r Cyngor yn cefnogi grwpiau newydd sydd am sefydlu mewn Hybiau.

Roedd gan yr Aelodau ddiddordeb mewn dysgu sut yr oedd y Strategaeth yn ategu gwaith adrannau eraill a gweithgareddau eraill y Cyngor megis darpariaeth hamdden a thrafnidiaeth, er enghraifft sut y caiff darparwyr trafndiaeth gymunedol eu hariannu i gefnogi trigolion oedrannus, a sut yr oedd Swyddogion yn bwriadu ymgysylltu ag adrannau eraill i gyflawni dyhead Dinas Sy'n Ystyriol o Oedran. Dywedwyd wrth yr Aelodau fod y Ddinas Sy'n Ystyriol o Oedran yn cael ei chefnogi gan Gynllun Gweithredu ar wahân, a gyflwynwyd i'w gymeradwyo gan y Comisiynydd Pobl Hŷn ac yn dwyn ynghyd wahanol feysydd gan gynnwys darpariaeth hamdden a thrafnidiaeth.

Dywedwyd wrth yr Aelodau fod y cynllun Dinas Sy'n Ystyriol o Oedran yn cael ei ystyried yn elfen o'r Strategaeth Heneiddio'n Dda. Atgoffwyd yr Aelodau bod cynllun

Dinas Sy'n Ystyriol o Oedran yn cael ei gyflwyno i'r Cenhedloedd Unedig. Y nod oedd bod Heneiddio'n Gyfeillgar yn dod yn rhan annatod o ddylunio adeiladau er enghraifft fel y mae'r dulliau Cyfeillgar i Blant a Deall Dementia. Roedd angen gweithio ar draws y cyfarwyddiaethau.

PENDERFYNWYD: Bod y Cadeirydd yn ysgrifennu ar ran y Pwyllgor at yr Aelod Cabinet er mwyn cyfleu eu sylwadau a'u harsylwadau yn ystod y drafodaeth ar y ffordd ymlaen.

41 : POLISI CARTREFI GWAG 2021-24

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Lynda Thorne, yr Aelod Cabinet dros Dai a Chymunedau, y Cynghorydd Peter Wong, Cynorthwydd y Cabinet ar faterion yn ymwneud â Thai'r Sector Preifat, Dave Holland, Pennaeth y Gwasanaethau Rheoliadol a Rennir, a Steve Tudball, Rheolwr Tîm – Gorfodi Tai Caerdydd.

Gwahoddodd y Cadeirydd y Cynghorydd Thorne i wneud datganiad, a gwahoddodd y Cynghorydd Peter Wong i gyflwyno'r Polisi. Yna, rhoddodd swyddogion gyflwyniad i'r Pwyllgor ac ar ôl hynny gwahoddwyd yr aelodau i ofyn cwestiynau a gwneud sylwadau/arsylwadau.

Gofynnodd yr Aelodau am eglurhad ynghylch a fyddai Gorfodaeth Tai yn rhan o'r mater pe bai tŷ wedi bod yn wag am gyfnod hir o amser ond nad oedd yn achosi perygl amgylcheddol neu berygl arall. Dywedodd swyddogion fod llwyth achosion gweithredol o tua 250 o eiddo, sef y rhai yr oedd y Cyngor wedi derbyn cwynion yn bennaf mewn perthynas â'u heffaith ar eiddo cyfagos. Roedd Gorfodi Tai yn ymwybodol o 1,300 o eiddo gwag yn gyfan gwbl. Cynhelir ymgyrch e-bost blynyddol i roi cyngor a chymorth, a cheisio cynnal deialog gyda pherchnogion, gan roi'r potensial i ddod â mwy o eiddo o fewn y llwyth achosion gweithredol. Gwneir ymdrechion i gynyddu'r capasiti i ddelio â mwy o eiddo ac ymgysylltu â mwy o berchnogion. Byddai'r flaenoriaeth yn parhau i fod yn eiddo a oedd yn cael yr effaith niwsans fwyaf a'r rhai sy'n ymddangos yn adfeiliedig. Fodd bynnag, byddai ymdrechion yn cael eu gwneud i ymgysylltu â pherchnogion eiddo eraill a oedd yn gorwedd yn wag am amser hir ac a ystyriwyd yn adnodd a wastraffwyd.

Trafododd yr Aelodau a ddylai eiddo a oedd wedi bod yn wag heb fod yn niwsans ac a oedd yn cael eu cynnal a'u cadw'n briodol gan eu perchnogion gael sgôr o 0 yn y dosbarthiad, waeth pa mor hir yr oeddent wedi bod yn wag. Dywedwyd wrth yr Aelodau, pe bai eiddo wedi bod yn wag am nifer o flynyddoedd heb gynllun ar gyfer sut y byddai'n cael ei ddefnyddio, y gellid ei ystyried yn adnodd wedi'i wastraffu. Byddai'n briodol archwilio opsiynau ar gyfer eiddo o'r fath. Efallai y byddai'n ddymunol yn y dyfodol ystyried prydlesu'r Cyngor. Unwaith yr ymdriniwyd â'r eiddo gwaethaf o ran niwsans, efallai y byddai'n ddymunol ystyried Gorchmynion Rheoli Anheddau Gwag ar gyfer eiddo arall. Ni fyddent yn briodol ar gyfer eiddo a oedd ond wedi bod yn wag am 1-2 flynedd ond ar gyfer eiddo a oedd wedi bod yn wag am 7-10 mlynedd heb gynllun y gallent fod, er y byddai hynny'n benderfyniad gwleidyddol.

Dywedwyd wrth yr Aelodau ymhellach y cydnabuwyd bod eiddo weithiau'n wag am resymau dilys, megis profedigaeth. Fodd bynnag, efallai y byddai'r preswylwyr yr ymgynghorwyd â hwy ar y CDLI yn meddwl tybed pam yr oedd cymaint o angen am dai pan oedd eiddo da ar gael. Bwriadwyd Premiwm Treth y Cyngor fel cymhelliad ac

mae wedi bod yn llwyddiannus, ac efallai y bydd y Cyngor yn dymuno codi Premiwm uwch yn y dyfodol.

Mynegodd yr Aelodau bryder am y nifer uchel o fflatiau sy'n wag ac a holwyd a oedd ffyrdd o'u defnyddio'n gyflym. Dywedodd swyddogion nad oedd atebion cyflym. Mae'r Cyngor a chymdeithasau tai mewn sefyllfa i brydlesu eiddo, a byddai'n ddymunol archwilio sut y gall y Cyngor a chymdeithasau tai roi pobl mewn cysylltiad â'r cynlluniau hynny'n fwy effeithiol.

Mynegodd yr Aelodau siom ynghylch y pwerau cyfyngedig sydd ar gael i'r Cyngor i ddod ag eiddo gwag hirdymor yn ôl i ddefnydd, ac ystyriodd sut y gallai pobl a oedd wedi cael eu gadael gan berthnasau ymadawedig gael cymorth i'w waredu, efallai gan y Cyngor yn cynnig prynu mewn gwerthiant preifat. Dywedodd swyddogion fod 2 Orchymyn Prynu Gorfodol wedi'u datblygu, a bod trafodaethau'n cael eu cynnal ynghylch gwerthiant gorfodol. Unwaith y bydd y broses wedi'i sefydlu, dylai ddod yn fwy effeithlon ac effeithiol. Un o ddibenion y Polisi oedd sicrhau bod prosesau GPG cadarn ar waith.

Trafododd yr Aelodau a oedd gwrthwynebiad i fynd ar drywydd GPG oherwydd y gost i'r Cyngor. Dywedodd swyddogion fod un o'r GPG diweddar wedi golygu costau ychwanegol sylweddol oherwydd ei gymhlethdod. Fodd bynnag, roedd eiddo a oedd wedi bod yn wag am 20 mlynedd wedi cael ei ddefnyddio unwaith eto. Mae'r ffordd ymlaen yn cydweithio â Llywodraeth Cymru, sydd wedi darparu cronfa ailgylchadwy o £15.2 miliwn i danysgrifennu'r gwaith hwn. Mae Gorfodi Tai wedi bod yn cyfarfod â Llywodraeth Cymru i ddechrau trafodaethau ar y ffordd ymlaen. Mae angen diwydrwydd dyladwy i sicrhau bod y dewisiadau gorau'n cael eu gwneud ar gyfer eiddo a bod camau gorfodi yn cael eu dyfrio'n gyfreithiol.

Trafododd yr Aelodau a fyddai cyfeiriad datblygu polisi yn arwain at ymgyrch ideolegol yn erbyn perchnogion ail gartrefi. Dywedwyd wrth yr Aelodau fod 60-90 o eiddo wedi cael eu defnyddio'n fuddiol yn dilyn ymgysylltu â pherchnogion eiddo. Dywedodd swyddogion y byddai'r rhan fwyaf o eiddo sy'n cael eu defnyddio'n ôl yn cael eu gwneud gan y perchnogion yn seiliedig ar gyngor a chymorth y tîm Gorfodi Tai. Nid oedd unrhyw anghytundeb ei bod yn iawn i'r Cyngor dargedu'r eiddo gwaethaf. Ni nododd swyddogion y polisi a arweiniodd at ofn buddsoddi yng Nghaerdydd nac amharodrwydd i fod yn berchen ar ail gartrefi cyfreithlon.

Trafododd yr Aelodau Premiwm Treth y Cyngor. Atgoffwyd yr Aelodau y bu amharodrwydd ynglŷn â'r Premiwm oherwydd bod amheuan y byddai pobl yn barod i dalu, a chredwyd y gallai costau casglu fod yn drech na'r manteision. Fodd bynnag, roedd wedi cynhyrchu incwm ychwanegol ac wedi galluogi i adnoddau ychwanegol gael eu rhoi mewn Gorfodi Tai a Thai.

Gofynnodd yr Aelodau am wybodaeth am y rheswm mwyaf cyffredin dros fod tai'n wag, ac a oedd yn ddigon i gysylltu â pherchnogion bob blwyddyn neu a allai cyswllt amlach fod yn well. Dywedodd swyddogion fod amrywiaeth o resymau pam y gadawyd eiddo'n wag. Mae eiddo a etifeddwyd lle nad yw'r perchennog wedi penderfynu beth i'w wneud, ac eiddo sy'n sownd mewn profiant, yn gategorïau cyffredin. Mewn rhai achosion mae perchnogion mewn gofal neu yn y carchar. Mae rhai eiddo'n cael eu dal gan fuddsoddwyr tra'n aros i gael eu gwerthu, eu gosod neu eu hadnewyddu. Dywedwyd wrth yr Aelodau mai dim ond un ymyriad oedd y post blynyddol. Mae swyddogion yn trafod yn gyson â pherchnogion eiddo sy'n ffurfio'r prif

lwyth achosion. Byddai swyddogion yn archwilio pa gymhellion ychwanegol y gellid eu cynnig a pha mor aml y dylid cysylltu â pherchnogion.

Holodd yr Aelodau a oedd adnoddau a wariwyd ar gartrefi gwag yn tynnu oddi wrth feysydd gwaith eraill, neu a oedd budd net o gynhyrchu incwm. Dywedodd swyddogion fod aelod o staff wedi'i gymryd o waith arall i weithio ar y Polisi, ond ystyriwyd bod hyn yn 'arbed gwariant' a bod 2 aelod ychwanegol o staff bellach yn cael eu hariannu o dderbyniadau'r Dreth Gyngor.

PENDERFYNWYD: Bod y Cadeirydd yn ysgrifennu ar ran y Pwyllgor at yr Aelod Cabinet er mwyn cyfleu eu sylwadau a'u harsylwadau yn ystod y drafodaeth ar y ffordd ymlaen.

42 : BUSNES Y PWYLLGOR

Rhoddwyd Blaenraglen Waith ddangosol i'r Aelodau, gan nodi bod hyn yn destun newid.

Rhoddwyd gwybod i'r Aelodau am newidiadau posibl i ddyddiadau cyfarfodydd Chwefror a Mawrth 2022, oherwydd setliad hwyr y gyllideb gan Lywodraeth Cymru. Y dyddiadau posibl, yn amodol ar gytundeb oedd 21 Chwefror 2022 am 1.30 a 9 Mawrth 2022 am 4.30pm.

43 : EITEMAU BRYD (OS OES RHAI)

Dim wedi'u derbyn.

44 : DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF - DYDD MERCHER 12 IONAWR 2022

Daeth y cyfarfod i ben am 6.30 pm